

Türkiye Bankalar Birliği
Elli Beşinci Genel Kurul Toplantısı
Yönetim Kurulu Başkanı
Hüseyin Aydın'ın
Açılış Konuşması
İstanbul, 31 Mayıs 2012

1. Sayın Başbakan Yardımcım, Değerli Konuklar, Değerli Meslektaşlarım, Medyamızın Değerli Temsilcileri; Türkiye Bankalar Birliği'nin Elli Beşinci Genel Kurul Toplantısına hoş geldiniz. Birliğimiz adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. Aramızda bulunmanızdan dolayı teşekkürlerimi sunuyorum. Toplantımızın bu bölümünde ekonomide ve bankacılıkta yakın dönemde yaşanan gelişmeleri değerlendirmek, gündemde önemli gördüğümüz konuları ve Birliğimizin bazı faaliyetlerini sizlerle paylaşmak istiyoruz.

2. Küresel ekonomide toparlanma başladı, sürecek, krizden çıkış senaryoları hazır derken, sorunların çözümüne duyulan güvensizlik nedeniyle 2011'de sıkıntılı bir dönem yaşadık. Kısa dönemde, iki alanda sorunun ciddiyetini koruduğunu ve büyümeyi aşağıya çektiğini görüyoruz. Bunlar, kamu borç stoku milli gelirini aşan bazı gelişmiş ülkelerde kredi notlarının düşmesinden dolayı risklerin daha da artması ve finansal sektörün zayıflığının devam etmesidir.

3. Geçen yılın ikinci yarısında Avrupa Birliğinde alınan önlemler dünya ekonomisinde hızlı bir yavaşlama riskini düşürmüş ve bazı ülkelerde finansal sektörde sistemik risk tehditini azaltmıştır. Daha da önemlisi, beklentilerde kısmi bir iyileşme olmuş, 2012 yılına ilişkin büyüme tahminleri sınırlı da olsa yukarı yönlü revize edilmiştir. Büyümenin dünya genelinde yüzde 3,5 olacağı öngörülüyor. Bizim de yer aldığımız gelişmekte olan ülkeler grubu için büyüme tahmini yüzde 5,7 iken, önemli ticaret ortağımız olan Avrupa Birliği ekonomisinde yüzde 0,3 oranında daralma bekleniyor. Özellikle Avrupa Birliği'ndeki siyasi gelişmeler son dönemde büyümenin desteklenmesine yönelik yaklaşımları ön plana çıkarmıştır. Bu yöndeki çabaları olumlu karşılamakla birlikte, kalıcı bir iyileşme için mali konsolidasyon ve finansal sektörün güçlendirilmesi öncelikli olmak üzere, ciddi reformlara ihtiyaç olduğunun da göz önünde tutulmasını önemli görmekteyiz.

4. Kamu borç stokunun milli gelire oranı ortalama olarak, gelişmiş ülkelerde yüzde 107, AB ülkelerinde yüzde 90, gelişmekte olan ülkelere ise yüzde 36 düzeyindedir. Dünyanın hali ihtiyatlı olmayı gerektiriyor. Sorunların kalıcı olarak çözümüne kredibilitesi olan yaklaşımlar geciktikçe dünya ekonomisi açısından en kritik konu haline gelen istikrarlı büyüme için sağlıklı bir ortam yaratılamıyor.

5. Bu durum gelişmekte olan ülkeleri de olumsuz etkiliyor. Büyümenin yavaşlaması yanında, dış ticaret hadlerinin değişmesi, enerji fiyatlarının artması, sermaye hareketlerinin ani değişiklikler göstermesi ve politik gelişmeler bu ülkeler için başlıca riskleri oluşturuyor.

6. Riskleri iyi yönetmenin en etkili yolu makro dengeleri güçlü tutmak, uluslararası rekabet gücünü artıracak reformları yapmak, üretim ve yatırım ortamını iyileştirmek, ulusal paraya duyulan güveni korumak, finansal kurumların özkaynaklarını güçlü kılmak, ekonomi politikalarında proaktif bir yaklaşım içinde olmaktır. Hem içeride hem dışarıda yakın dönemde yaşadıklarımız, belirttiğim bu hususlarda ilerleme sağlayan ülkelerin daha hızlı büyüdüklerini ve zenginleştiklerini göstermektedir. Bu çerçevede, konuşmamın bu bölümünde, bazı yorumculara göre içinden ekonomi tarihinin gördüğü en ciddi krizin geçtiği son on yılda, ekonomide ve bankacılıkta yeniden yapılandırmanın sonuçlarını değerlendirmek istiyorum.

7. Bu dönemde, bankacılık sektörünün düzenleme ve denetiminde önemli değişiklikler olmuş, kamunun ekonomideki davranışı farklılaşmış, para politikasının öncelikleri değişmiş, özel sektör büyümede inisiyatif almış, faaliyet ortamının riski düşmüş, bankacılık sektörü daha sağlıklı bir yapıya kavuşmuştur. 2002-2011 döneminde:

- a. Kamu kesiminin borçlanma gereğinin gayri safi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 10,6'dan yüzde 1'e gerilemiştir.
- b. Kamu kesimi borç stokunun gayri safi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 69'dan yüzde 40'ın altına düşmüştür.
- c. Kamu kesiminin iç borç stokunun banka bilançosuna oranı 40 puan azalarak yüzde 30 olmuştur.
- d. Kişi başına gelir 3 kat artarak 10 bin doları aşmıştır.
- e. Enflasyon yüzde 30'dan yüzde 10'a inmiştir.
- f. Portföy ve doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının toplamı 346 milyon dolardan 35 milyar dolara sıçramıştır.
- g. Tasarruf mevduatı baz alındığında, para ikamesi yüzde 64'ten yüzde 32'ye gelmiştir.
- h. Finansal olmayan şirketlerin toplam kredileri içinde, Türkiye'de yerleşik bankaların payı yüzde 46'dan yüzde 77'ye çıkmıştır.

8. Bu dönemde, bankacılık sektörü bir yandan yeniden yapılanırken bir yandan da faaliyet ortamını iyileştiren reformları kısa sürede algılayan ve büyümeye destek veren bir yaklaşım içinde olmuştur. Diğer taraftan, küresel krizde yaşanan gerçek stres testinde gösterdiği performans ile ülkemizin pozitif yönde ayrışmasına da katkı sağlamıştır. Konuşmamın bu bölümünde bankacılık sektöründeki değişme ve gelişmelerden önemli gördüklerimizi sizlerle paylaşmak istiyorum.

9.

- a. Toplam aktifler cari fiyatlarla 6 kat, dolar bazında ise 4 kat artarak 1 trilyon 218 milyar TL'ye, 644 milyar dolara ulaşmıştır.
- b. Toplam aktiflerin gayri safi yurtiçi hasılaya oranı 33 puan artarak yüzde 94'e yükselmiştir.
- c. Ortaklık yapısında hızlı bir değişme yaşanmıştır. Yurtdışında yerleşik yatırımcıların aktif toplamı içindeki payı yüzde 3'ten yüzde 25'e çıkmıştır.
- d. Bilançoda TL'nin payı aktifte 12 puan, pasifteki payı 14 puan artmıştır.
- e. Menkul kıymetlerin payı yüzde 40'tan yüzde 23'e gerilerken, kredilerin payı yüzde 25'ten yüzde 56'ya artmıştır.
- f. Kredilerin gayri safi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 15'ten yüzde 53'e, TL kredilerin gayri safi yurtiçi hasılaya oranı yüzde 6'dan yüzde 38'e yükselmiştir.
- g. Krediler portföyü oldukça çeşitlenmiştir. Bireysel kredilerin toplam krediler içindeki payı yüzde 14'ten yüzde 32'ye çıkmış, Kredilere erişimi kolaylaşan KOBİ'lerin payı yüzde 23 olmuştur.
- h. İstanbul, İzmir ve Ankara dışında kalan illerimizin mevduat payında önemli bir değişiklik olmamış, yaklaşık aynı kalmış, kredilerden aldığı pay ise yüzde 7 puan artışla yüzde 46'ya yükselmiştir.
- i. Kredi kalitesi ve aktif kalitesinde önemli iyileşmeler olmuştur. Tahsili gecikmiş alacakların kredilere oranı yüzde 21'den yüzde 3'ün altına gerilemiştir. Duran aktiflerin toplam aktifler içindeki payı 6 puan düşüşle yüzde 5'e gerilemiştir.
- j. Mevduat ana finansman kalemi olmaya devam ederken, kaynaklarda çeşitlenmiştir. Toplam aktiflerin finansmanında mevduatın payı 8 puan düşüşle yüzde 57'ye inerken, mevduat dışı kaynakların payı 7 puan artarak yüzde 24 olmuştur. Maalesef, mevduatın vade yapısında önemli bir değişiklik olmamış, ortalama vade 3 ay civarında kalmıştır.
- k. Mevduatın krediye dönüşme oranı yüzde 38'den yüzde 98'e sıçramıştır.
- l. Faiz oranlarının düşmesi yanında, ürün ve hizmet yelpazesinin genişlemesine ve hizmetlerin daha dikkatli fiyatlanmasına bağlı olarak gelirlerin faiz gelirlerine olan bağımlılığında düşüş gerçekleşmiştir. Faiz dışı gelirlerin toplam gelirler içindeki payı yüzde 12'den yüzde 21'e artmıştır.
- m. Özkaynak karlılığı 2004 yılından sonra enflasyonun üzerine çıkmıştır. Karlılık performansındaki iyileşme özkaynakların büyütülmesini özendirilmiş ve desteklemiştir.
- n. Özkaynaklar cari fiyatlarla 4,7 kat, dolar bazında ise 3,9 kat artarak 145 milyar TL'ye, 77 milyar dolara yükselmiştir. Bu sayede, risk

yapısındaki hızlı değişmeye rağmen sermaye yeterliliği oranı yüzde 16,6 ile yüksek bir düzeyde kalabilmiştir.

10. Büyüme ve başlıca sağlamlık göstergelerine göre yapılan bu değerlendirme, sadece geçmiş on yıla göre değil, uluslararası kıyaslamaya göre de başarılı bir trendi ortaya koymaktadır. Nitekim, toplam aktiflerin gayrisafi yurtiçi hasılaya oranının dünya ortalaması ve gelişmekte olan ülkeler ortalaması düşerken Türkiye’de yükselmiştir. Bankacılık sektörünün Dünya’da toplam aktiflerin içindeki payı 2002’de yüzde 1’in altında iken 2010 itibarıyla yüzde 3,5’e gelmiştir.

11. 2011 sonu itibarıyla, bankacılık sektörümüz, G-20 ülkeleri arasında sermaye yeterliliği oranına göre ikinci, özkaynak karlılığında beşinci, tahsili gecikmiş alacak oranında yedinci sırada yer almaktadır.

12. Son dönemde bazı göstergelerimizde düşüş yaşanmaktadır. Bunun ana nedeni, tasarruf açığını daraltmak ve küresel risklerin olumsuzluklarını sınırlandırmak amacıyla alınan önlemlerin bankacılık sektörüne getirdiği maliyetlerdir. Para politikası düzenlemeleri, bir yandan kredi miktarını sınırlandırırken bir yandan da kaynak maliyetini yukarı doğru itmiştir. Bankacılık düzenlemeleri ise risk ağırlığının yükseltilmesi yoluyla özkaynak yeterliliğini aşağıya çekmiştir. Özellikle belirtmeliyim ki bankacılık sektörü, ekonomide istikrarın korunmasını ve uzun dönem büyümesini destekleyen politika yaklaşımını hassasiyetle değerlendirip, ihtiyatlı ve uyarıları dikkate alan bir yaklaşım içinde olmuştur.

13. Bu nedenlerle;

a. Kredi faiz oranları yükselmiş, kredilerin büyüme hızı yavaşlamıştır. Kur artışlarından arındırılmış olarak kredilerdeki büyüme hızı Nisan 2012 itibarıyla yüzde 20 olmuştur. Büyüme hızı kurumsal kredilerde yüzde 19, bireysel kredilerde ise yüzde 21’dir. TL krediler yüzde 24 oranında artarken, yabancı para kredilerdeki artış ise yüzde 11 olmuştur. Bugünkü veriler ışığında, 2012 yılında kredilerdeki büyümenin yüzde 15-18 dolayında olacağı tahmin edilmektedir. İlk çeyrek verilerine göre KOBİ kredilerindeki büyüme hızı yüzde 18’dir.

b. Ekonomik faaliyetin ve kredilerin artış hızının yavaşlamasına bağlı olarak, son dönemde tahsili gecikmiş alacakların kredilere oranında yavaş da olsa artış olmuştur.

c. Kar hacmi reel olarak düşmüş, özkaynak karlılığı gerilemiştir. Sermaye yeterliliği oranı düşmüştür.

14. Türkiye Bankalar Birliği’nin en fazla önem verdiği konuların başında bankaların özkaynaklarının güçlü olması gelmektedir. Güçlü özkaynaklar, sadece hala yüksek olan küresel riskler ile baş edilmesi ve finansal istikrarın sürdürülmesi için değil aynı zamanda, 2023 yılı ekonomik hedeflerine ulaşılması için de önem arz etmektedir. Son 10 yıldaki deneyim ve bankaların davranışı önümüzdeki döneme ilişkin güçlü kanıtlar sunmaktadır. Cumhuriyetimizin 100. yılı olan ve 2023 vizyonunda belirlenen hedefler dikkate alınarak yaptığımız çalışmaya göre bankacılık

sektörü önümüzdeki dönemde de hem kendisi büyümeye hem de ekonomiyi büyütme devam edecektir.

15. Reel büyümenin ortalama yüzde 5,5, enflasyonun da yüzde 5 olacağı varsayımıyla, gayri safi yurtiçi hasılanın oranı olarak, toplam aktiflerin yüzde 150, kredilerin ise yüzde 98 olmasını tahmin ediyoruz.

16. Kredilerin toplam aktiflere oranının yüzde 65'e ulaşmasını bekliyoruz. Bu büyümeyi ve değişimi sağlıklı olarak desteklemek ve finansal istikrarı sürdürmek için özkaynakların 600 milyar TL olması gerektiği hesaplanmaktadır ki bunun için özkaynakların ortalama yüzde 15 oranında büyümesi gerekmektedir.

17. Beklentimiz makro dengelerin sağlam tutulmasını sağlayacak reformların ve fiyat istikrarının sürdürülmesi, bankaların özkaynaklarını zayıflatacak yaklaşımlardan kaçınılmasıdır. Bu nedenlerle, yurtiçi tasarruf oranının artırılması, kaynakların vade yapısının uzatılması, yatırım ortamının iyileştirilmesi, kayıtdışılıkla mücadele, sermaye piyasasının büyütülmesi çabalarını olumlu buluyor ve destekliyoruz. Müşterilerimizin finansman maliyetinin düşürülmesini teminen aracılık maliyetini yukarıya iten yüklerin azaltılmasını, yeni ek yük getirilmemesini talep ediyoruz. Son dönemlerde karşılaştığımız riskler arasında, sektörün performansını olumsuz yönde etkileyecek sürpriz düzenlemeler de yer almaktadır. Talebimiz, düzenlemelerin piyasa kuralları ile uyumlu, uluslararası standartlara ve iyi uygulamalara paralel olması; finansal sektörün büyümesine ve rekabet gücüne olumlu yönde katkı sağlamasıdır. Bankalar Kanunu dışındaki düzenlemelerin de doğrudan veya dolaylı olarak finansal kurumların performansı üzerindeki etki analizlerinin iyi değerlendirilmesini önemli görüyoruz.

18. Bankacılık sektörü ekonomik faaliyeti ve özel sektör yatırımlarının finansmanında kredileri artırmaya devam edecektir. Buradaki belirleyici olan temel faktörlerden bir tanesinin işletmelerimizin mali yapıları ve borçlarını geri ödeme kapasiteleri olduğunun altını çizmek isterim. Bu bağlamda, bankaların müşterilerinden beklentisi, üstlenilen risklerin iyi yönetilmesi için kredi değerliliklerinin ve ödeme güçlerinin ölçülmesini sağlayacak bilgileri bankalar ile paylaşmaları, şirketlerinin sermayelerini güçlendirmeleridir. Basel II'nin yakın bir zamanda yürürlüğe girmesinden sonra riske dayalı kredilendirme bankaların yönetim anlayışında daha da belirleyici olacaktır.

Sayın Başbakan Yardımcım, Değerli Konuklar,

Bu bölümde Birliğimizin gündeminde yer alan düzenlemeler ve faaliyetler hakkında bilgi sunmak istiyorum.

19. Gündemimizdeki bazı konulara 2011 yılında çözümler getirilmiştir. Tapu ve Kadastro Kanununda yapılan değişikliklerle, gayrimenkul ipoteginde Türkiye'de yerleşik yabancı sermayeli bankalar aleyhine haksız rekabete

neden olan düzenlemeler değiştirilmiştir. Genel vergi düzenlemelerine göre yapılmakta olan, ancak özel nitelikler taşıyan türev işlemlerin, vergi düzenlemelerindeki durumuna önemli ölçüde açıklık getirilmiştir. Altın tasarruflarının finansal sektöre çekilmesine yönelik önerilerimiz tamamlanarak ilgili kurumlara sunulmuştur. Konut finansmanında menkul kıymetleştirme işlevinin artması, dolayısıyla ikincil piyasaların büyütülmesi amacıyla uluslararası uygulamalar da değerlendirilerek hazırlanan rapor tamamlanmıştır. Risk Merkezi kuruluş çalışmaları tamamlanmış, uygulamaya geçiş çalışmaları hızlandırılmıştır. Kredi kartlarında fiktif işlemlerin önlenmesini teminen muafiyet başvurusu hazırlıkları son aşamaya gelmiştir.

20. Üzerinde çalışmakta olduğumuz konuların başlıcaları ise şunlardır:

Bildiğiniz gibi yılın ikinci yarısından itibaren Basel II uygulaması başlıyor. Bu konudaki talebimiz; düzenlemenin uluslararası düzenlemelere uyumlu olması ve bankalarımız aleyhine haksız rekabet yaratılmamasıdır. Bu nedenle, kredi kartları ve uzun vadeli tüketici kredileri risk ağırlıklarının düşürülmesini, uluslararası asgari sermaye yeterliliği oranının yeniden gözden geçirilmesini, yabancı para cinsinden Merkez Bankası'nda tutulan zorunlu karşılıklar ile yabancı para cinsinden eurobond ve DİBS'ler ile Hazine garantili kredilere uygulanacak risk ağırlığının yüzde sıfır olarak belirlenmesini bekliyoruz.

Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda yer alan ve uygulamada ciddi sorunlara neden olacak maddelerin yeniden değerlendirilmesini talep ediyoruz. Borçlar Kanunu'nda özellikle "genel işlem koşullarını" düzenleyen hükümler ile kefalet hükümlerinin yeniden düzenlenmesini çok önemli görüyoruz.

İflasın ertelenmesi kurumunun, uygulamada yaşanan sorunlar ışığında taraf menfaatlerine daha uygun bir yasal zemine oturtulmasını bekliyoruz. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından yayımlanan kurumsal yönetim tebliğinin, düzenleme, denetim ve işleyişindeki farklılıklar gözetilerek, bankalar açısından yeniden değerlendirilmesini bekliyoruz. Esasen, ilgili kurumların olumlu değerlendirmesini aldığımız bu konuda Birliğimiz görüş ve önerileri tamamlanmak üzeredir.

Banka sandıklarının sosyal güvenlik sistemine devredilmesine imkan verecek alt düzenlemelerin, ilgili Kanunda öngörülen çerçevede hazırlanarak, devir işleminin tamamlanmasını bekliyoruz.

Sermaye Piyasası Kanunu taslağı ile ilgili olarak görüş ve önerilerimiz şunlardır. Meri Kanunda olduğu gibi, bankaların sermaye piyasası faaliyetleriyle sınırlı olarak SPK Kanununa tabi olmasını, bankaların sermaye piyasası faaliyetleriyle ilgili olarak yetkilerinin muhafaza edilmesi ve hangi hizmetlerin hangi kuruluşlar tarafından gerçekleştirilebileceğinin ikincil düzenlemelere bırakılmamasını; kasıtlı işlenen fiiller ile ihmal sonucu oluşabilecek fiillerin aynı çerçevede ele alınmamasını, sermaye piyasası suçları tanımları içinde özel kast unsuruna yer verilmesini;

sorumlulukların kurumların kusurları ölçüsünde düzenlenmesini; bankalara yatırım fonu kurma yetkisinin iptal edilmemesini, portföy saklama hizmetini yürüten kuruluşların yöneticilerinin fon yönetim şirketinde ortak, yönetici veya temsilci olmalarına izin verilmesini talep ediyoruz.

21. Bankacılık sektörünün algısının güçlendirilmesi hassasiyet gösterdiğimiz bir konudur. Bu çerçevede, bankaların hizmetleri ve aldıkları ücretlerin müşterilere doğru ve etkin olarak bilgilendirilmesi, müşteri şikayetlerinin çözümü, bankacılık faaliyetleri hakkında kamuoyuna bilgi verilmesi, bankaların çalışanlarına ve müşterilerine yönelik finansal eğitimin ve finansal sektör-üniversite ve reel sektör işbirliğinin artırılmasına çaba sarf ediyoruz. Bölgesel işbirliklerinin geliştirilmesine yönelik bölge ülkeleri ile çalışmalarımız sürüyor.

22. 2003 yılından beri sürdürülen sosyal sorumluluk pojesi olan “Çok Yaşa Bebek” kapsamında 66 ilde 138 hastahaneye 965 adet cihaz bağışlanmıştır. Bebek ölüm oranlarının düşmekte olduğunu gösteren istatistikler bizleri memnun etmektedir.

23. Sürdürülebilir başarı için kurumsal mükemmellik sistemi uygulamalarında Birliğimiz “kalite yönetiminde yetkinlik” belgesi almıştır.

Birliğimiz ve sektörümüz, bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da ülkemizin çıkarlarını menfaatlerini ilk sırada tutacaktır. Biliyoruz ki ülkemizin menfaatleri iç tasarruflara ve yerli paraya dayalı güçlü, sağlam ve daha büyük bir finansal sektörü gerektirmektedir. Bu bilinçle, Birliğimizin bankacılık sektörünün hak ve menfaatlerini gözeterek büyümesine ve rekabet gücünün artırılmasına, haksız rekabetin önlenmesine, bankacılık mesleğinin gelişmesine ve İstanbul’un uluslararası bir finans merkezi olmasına katkıda bulunmaya devam edecektir.

24. Sektörümüzün ve Birliğimizin bugünlere gelmesinde emeği geçenlerden hayatta olmayanları rahmetle anıyor, hayatta olanlara sağlık ve esenlikler diliyoruz. Desteğinizden ve katkılarınızdan dolayı sizlere ve çalışanlarımıza teşekkür ediyoruz. Genel Kurulumuza katılmanızdan dolayı şükranlarımızı sunuyoruz. Genel Kurulumuzun hayırlı olmasını diliyor, Yönetim Kurulumuz ve Denetçilerimiz adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.